

**UNIVERSITAT DE LLEIDA
FACULTAT DE DRET I ECONOMIA**

CURS ACADÈMIC 2005 - 2006

ENSENYAMENT: LLICENCIATURA EN DRET

ASSIGNATURA: DRET CANÒNIC

**PROFESSOR/A: JOSEP M. MARTINELL GISPERT-SAUCH
M. TERESA ARECES PIÑOL**

**CURS: 4T
QUADRIMESTRE: 2N**

CRÈDITS: 4,5

**TIPUS: OPTATIVA
LLIURE ELECCIÓ**

1. OBJECTIUS

1. Donar a conèixer i profunditzar en el Dret matrimonial canònic substantiu i processal.
2. Donar a conèixer l'origen i la evolució de la institució matrimonial canònica.
3. Estudiar la capacitat de les parts en el moment de la prestació del consentiment matrimonial canònic i en concret analitzar els impediments matrimonials canònics.
4. Estudiar y analitzar el consentiment matrimonial canònic i les possibles perturbacions psíquiques que poden derivar en la nul·litat del vincle matrimonial
5. Analitzar i estudiar la simulació del consentiment matrimonial, el error en el consentiment matrimonial, la por en la prestació del consentiment i el consentiment condicionat.
6. Estudiar i analitzar la importància de la forma jurídica en la celebració del matrimoni i las actuacions formals posteriors al matrimoni.
7. Estudiar i analitzar las situacions crítiques i finals del matrimoni: la nul·litat matrimonial, la separació conjugal i la dissolució del vincle matrimonial
8. Estudiar i analitzar els processos matrimonials canònics: El procés ordinari de nul·litat del matrimoni, el procés documental de nul·litat, i el procés de dissolució del vincle matrimonial: el procés de dissolució del matrimoni no consumat.

2. CONTINGUTS

TEMA 1- El matrimoni canònic
TEMA 2- La preparació del matrimoni canònic
Tema 3- Impediments e incapacitat
Tema 4- Impediments matrimonials canònics
TEMA 5- El consentiment matrimonial
TEMA 6- El consentiment simulat
TEMA 7- El error en el consentiment matrimonial
TEMA 8- La violència i la por.
TEMA 9- El consentiment condicionat.
TEMA 10- La forma jurídica
TEMA 11- La nul·litat del matrimoni i la seva convalidació.
TEMA 12- La separació conjugal.

TEMA 13- La dissolució del matrimoni canònic.
Tema 14- Els processos matrimonials canònics

3. PROGRAMA

PROGRAMA DE DRET CANÒNIC (Dret matrimonial canònic substantiu i processal)

CAPITOL I INTRODUCCIÓ

TEMA 1- EL MATRIMONI CANÒNIC

- I. Noció.
- II. Matrimoni in fieri i matrimoni in facto esse.
- III. Les finalitats del matrimoni.
- IV. Les propietats essencials del matrimoni.
- V. El favor iuris.

TEMA 2. LA PREPARACIÓ DEL MATRIMONI CANÒNIC

- I. Introducció.
- II. La promesa de matrimoni: noció i naturalesa jurídica.
- III. El expedient matrimonial canònic.

CAPÍTOL II CAPACITAT DE LES PARTS-ELS IMPEDIMENTS

TEMA 3. IMPEDIMENTS I INCAPACITAT

- I. El Ius connubii.
- II. Els impediments matrimonials en general.
  - 1-Noció.
  - 2- Naturalesa jurídica.
  - 3- Classificació.
  - 4- Règim jurídic: establiment, cessació i dispensa.

TEMA 4- IMPEDIMENTS MATRIMONIALS CANÒNICS

- I. Impediments per incapacitat física: fonament.
  1. El impediment de edat.
  2. El impediment de impotència.
- II. Impediments per incompatibilitat jurídica: Fonament
  1. El impediment de vincle o lligam.
  2. Impediment de ordre sagrat i de professió religiosa.
  3. Impediment de disparitat de culte.
- III. Impediments per raó de delictes: fonament.
  1. Impediment de rapte.
  2. Impediment de crim.
- IV. Impediments de parentesc: Fonament.
  1. Impediment de consanguinitat.
  2. Impediments de afinitat i de pública honestedat.
  3. Impediment de parentesc legal.

CAPÍTOL III EL CONSENTIMENT MATRIMONIAL

TEMA 5- EL CONSENTIMENT MATRIMONIAL

- I. El consentiment en el matrimoni canònic.
- II. Requisits del consentiment.
- III. La funció del consentiment matrimonial.

- IV. La manifestació del consentiment matrimonial: especial referència al matrimoni per procurador i al matrimoni amb intèrpret.
- V. Sistematització de les anomalies consensuals.

TEMA 6- APTITUD PSÍQUICA DEL CONSENTIMENT MATRIMONIAL

- I. Pressupostos psíquics del consentiment: capacitat psíquica consensual.
- II. Pertorbacions psíquiques i criteris legals de valoració:
  - 1. Manca de suficient ús de raó.
  - 2. Defecte greu de discreció de judici.
  - 3. Impossibilitat de assumir les obligacions essencials del matrimoni.
- III. El alcoholisme i la toxicomania.
- IV. La prova de la incapacitat psicològica.

TEMA 7- EL CONSENTIMENT SIMULAT

- I. Noció.
- II. Classes.
- III. Elements de la simulació.
- IV. La simulació total.
- V. La simulació parcial.
  - 1. Exclusió del Bonum prolis.
  - 2. Exclusió del bonum fidei.
  - 3. Exclusió del Bonum sacramenti.
  - 4. Exclusió de la propietat, de la unitat.
  - 5. Exclusió del caràcter sacramental.
  - 6. Exclusió del dret a la comunió de vida.
- VI. La prova de la simulació.

TEMA 8- L' ERROR EN EL CONSENTIMENT MATRIMONIAL

- I. L' error com carència del consentiment.
- II. L' error en la identitat de la persona.
- III. L' error envers la identitat del negoci matrimonial.
- IV. L' error simple en las qualitats de la persona.
- V. L' error específic sobre qualitats de la persona volgudes per el contraient.
- VI. L' error específic sobre qualitat dolosament causat.
- VII. L' error envers les propietats del matrimoni.
- VIII. La prova de l'error.

TEMA 9- LA VIOLÈNCIA I LA POR

- I. Diferències entre la violència física i la por.
- II. La por: concepte, classificació.
- III. Requisits de la por per a que sigui causa de nul·litat.
- IV. La por reverencial.
- V. La prova de la por.

TEMA 10- EL CONSENTIMENT CONDICIONAT

- I. La condició: concepte.
- II. Eficàcia.
- III. Delimitació de figures afins.
- IV. Condicions de passat i present.
- V. Condicions de futur.
- VI. La prova del consentiment condicionat.

CAPÍTOL IV

LA FORMA JURÍDICA

TEMA 11-LA FORMA JURÍDICA

- I. Funcions de la forma. Significat substancial de la forma.
- II. La forma de emissió y la forma de recepció.

- III. Evolució històrica.
- IV. Forma ordinària.
- V. Referència a la delegació.
- VI. Referència als testimonis comuns.
- VII. La suplència de la facultat de assistir al matrimoni.
- VIII. Forma extraordinària.
- IX. El matrimoni celebrat en secret.
- X. La dispensa de la forma canònica: especial referència als matrimonis mixtes.
- XI. Actuacions formals posteriors al matrimoni.

CAPÍTOL V SITUACIONS CRÍTICAS I FINALS

TEMA 11- LA NUL·LITAT DEL MATRIMONI I LA SEVA CONVALIDACIÓ

- I. La nul·litat del matrimoni.
- II. El matrimoni putatiu.
- III. La convalidació del matrimoni.
- IV. La convalidació simple.
- V. La sanació en la rel.

TEMA 12- LA SEPARACIÓ CONJUGAL

- I. El deure de cohabitació.
- II. La separació conjugal.
- III. La separació perpetua.
- IV. La separació temporal.
- V. La separació judicial i administrativa.
- VI. La separació de fet, unilateral i convinguda.
- VII. La restauració de la vida conjugal.
- VIII. Competència de la jurisdicció civil en las causes de separació.

TEMA 13- LA DISOLUCIÓ DEL MATRIMONI CANÒNIC

- I. El principi de indissolubilitat del matrimoni.
- II. Excepcions al principi de indissolubilitat.
- III. La dissolució por mort.
- IV. La dissolució del matrimoni no consumat.
- V. La dissolució del matrimoni a favor de la fe.
- VI. El privilegi paulino.
- VII. El privilegi petrino

CAPÍTOL VI PROCESSOS MATRIMONIALS CANÒNICS

TEMA 14- PROCESSOS MATRIMONIALS

- I. Quadre sistemàtic.
- II. El procés ordinari de nul·litat del matrimoni.
  - 1. La jurisdicció eclesiàstica en l'ordre processal.
  - 2. Els òrgans judicials. La organització judicial canònica.
  - 3. La competència.
  - 4. Les parts.
  - 5. Procuradors i advocats.
  - 6. La demanda.
  - 7. Examen de la demanda pel jutge.
  - 8. Citació del demandat.
  - 9. Contestació de la demanda i fixació dels dubtes.
  - 10. Manca de part.
  - 11. La prova: regles generals.
  - 12. Els mitjans de prova.
  - 13. Los tràmits successius fins la sentència.

14. Las causas incidentals.
15. La sentencia.
16. La apel·lació.
17. El Recurs de revisió.
18. La querella de nul·litat.

III. El procés documental de nul·litat.

IV. El procés de dissolució del vincle matrimonial: El procés de dissolució del matrimoni no consumat.

4. MATERIALS DE L'ASSIGNATURA

- Codi de Dret Canònic.

- Es previst fer sessions de pràctiques amb diverses sentències i supòsits de fet. La resolució dels supòsits de fet i de les sentències amb el qüestionari corresponent seran lliurats la setmana anterior a la seva resolució. A més, seran comentades diverses sentències que fan referència al dret matrimonial canònic i es resoldrà un cas complet de un procés ordinari de nul·litat matrimonial. La participació i les intervencions per part del alumnes a les classes inclòs les teòriques son molt importants ja que les classes son fonamentalment molt participatives i interactives.

5. BIBLIOGRAFIA

LOPEZ-ALARCON, M-NAVARRO-VALLS, R. "Curso de Derecho matrimonial canónico y concordado", ED. Tecnos, Madrid 2001

FORNES, J. " Derecho matrimonial canónico, Ed. Tecnos 1997

SOUTO PAZ, J.A. "Derecho matrimonial" Ed. Marcial Pons 2002

BERNARDEZ CANTON, A. "Curso de Derecho matrimonial" Madrid 1999

GONZALEZ DEL VALLE, J.M. "Derecho matrimonial canónico según el Código de 1983" Madrid 1999

BERNARDEZ CANTON, A. " Compendio de Derecho matrimonial canónico" Ed. Tecnos, 2002.

REINA, V- MARTINELL, J.M. Curso de Derecho matrimonial, Madrid 1995

VV.AA. Derecho Eclesiástico del Estado Español, Ed. Eunsa Navarra, 1998

MOLINA MELIA- M.E. OLMOS, Derecho matrimonial canónico, sustantiva y procesal, Ed. Civitas, Madrid.

D. TIRAPU- A. LÓPEZ-SIDRO, Curso breve de derecho matrimonial canónico. Aspectos sustantivos y procesales. Ed. Comares, Granada.

6. AVALUACIÓ

Es previst, una avaluació per curs, per tal de que l'alumne que ho desitgi pugui aprovar sense l'examen final. Els controls parcials, les pràctiques i la participació a classe constituïran sense perjudici de tenir en compte d'altres activitats, la base de l'avaluació, que permetrà alliberar la matèria totalment o si s'escau, parcialment.

També hi haurà examen final per aquells alumnes que no hagin optat per l'opció anterior, o per qui no hagi aprovat el curs, o per a qui desitgi millorar la nota del

curs. Aquest examen serà escrit, de tota la matèria o de la no alliberada, o de la matèria que es determini en cada cas per a millorar la nota del curs.

1.- EXAMEN FINAL.- Podran presentar-se tots els alumnes matriculats.

2.- PRÁCTIQUES.- Formen part complementaria del sistema de avaluació i serà necessària la seva presentació per escrit amb la assistència i participació en la seva discussió. Tant la presentació de les pràctiques com la participació en les classes seran elements a tenir en compte en l'avaluació final.

3.- QUALIFICACIONS.- La qualificació final del curs podrà ser Suspens (0-4'9), Aprobat (5-6'9), Notable (7-8'9), Excel·lent (9-10) y Matricula de Honor. La no presentació al examen final suposa "No presentat".